

Alta og Omegn Turlag

Hammerfest og Omegn Turlag

Nordkapp og Omegn Turlag

Sør-Varanger Turlag

Naturvernforbundet
i Finnmark
Finnmárkku luondudugáhttenlihttu

Nesseby, Sør-Varanger, Vadsø og Vardø kommuner

kystsoneplan@svk.no

Deres referanse: 17/1226

Kirkenes, 30.09.2020

Dette brevet sendes på vegne av 4H Finnmark, DNT Alta og Omegn turlag, DNT Hammerfest turlag, DNT Nordkapp og Omegn turlag, DNT Sør-Varanger turlag, Finnmark Orienteringskrets, Naturvernforbundet Finnmark og Norsk Ornitologisk Forening avd. Finnmark.

Høringsuttalelse til interkommunal kystsoneplan for Varanger

Forslag til planprogram

Forum for natur og friluftsliv (FNF) Finnmark er et samarbeidsforum mellom natur- og friluftslivsorganisasjonene i Finnmark på fylkesnivå. FNF Finnmark skal være en møteplass for samarbeid, en arena for kompetansebygging og kan være et felles talerør / representant for organisasjonene når det er enighet om dette. Organisasjonene inkluderer 47 lokallag med et medlemstall på omtrent 5 000 medlemmer.

Det er på denne bakgrunnen vi i det følgende vil gi våre innspill.

De fire kommunene Nesseby, Sør-Varanger, Vadsø og Vardø har i fellesskap jobbet mot en kystsoneplan. FNF Finnmark ønsker å berømme kommunene for dette. Et slikt helhetlig bilde gir kommunene styrket kunnskap før beslutninger skal tas i områder som er verdifulle for alle.

Næringsliv og næringsutvikling

Det er viktig å identifisere de viktige høste- og ressursområdene for fiskerinæringen, og vurdere fiskeriinteressene opp imot andre interesser i områder med overlappende arealbruksbehov.

FNF Finnmark ønsker å forsikre seg om at kommunene også legger til grunn områder som er viktige i fiskens oppvekstområder og næringstilgangen, når de indentifiserer overnevnte områder.

Akvakulturnæringen ønsker stadig mer areal, også i områder der konsekvensene kan være ekstra store. Det er som nevnt i kystsoneplanen ulike former for akvakultur. Flere av disse formene kjenner man ikke så godt konsekvensene av, som tang og tare. Når det gjelder oppdrett av anadrom laksefisk kjenner man konsekvensene svært godt.

Samarbeidsnettverk mellom natur- og friluftslivsorganisasjoner
finnmark@fnf-nett.no | Storgata 5, 9900 Kirkenes | 904 11 343
organisasjonsnummer 916 589 050 | www.fnf-nett.no/finnmark

I andre arealplaner har Fylkesmannen kommet med eller varslet at de vil komme med innsigelse dersom kommunene går inn for å stille bærekraft/o-utslippsmål som gjelder oppdrett. Fylkesmannen kan slik sett peke på innsigelse gjort mot Tromsø og Alta. FNF Finnmark mener at kommunene kan og bør stille krav til oppdrettsnæringen og kommer med informasjon om hvordan videre i teksten. Kystzoneplanen har et 12-årsperspektiv og derfor må kommunene ha 0-utslipp som mål innenfor dette tidsperspektivet. Utviklingen i næringen går fort og teknologien finnes, det må derfor stilles krav fra berørte kystkommuner for å nå målet.

Ved behandling av akvakultursøknader så er kommunen «kun» en høringsinstans og ikke myndighet over akvakulturloven. Men kommuneplanens arealdel og kommunens høringsinnspill skal likevel vektlegges. Dersom det er et politisk flertall/ønske om å ikke ha oppdrett så må det komme frem av arealdisponeringen.

Kommunen har mulighet til å legge føringer som oppdrettsnæringen må følge. I kommuneplanen blir areal til ulike typer akvakulturanlegg i sjø regulert ihht pbl § 11-7 nr. 6 «Bruk og vern av sjø og vassdrag» med underformål «Akvakultur» (SOSI-kode 6400). Kommunen har mulighet til å vedta instruks om hvilke «artsgrupper eller arter av akvakultur som enkeltvis eller i kombinasjon kan etableres» jf pbl § 11-11 første ledd nr. 7. Kommunen kan videre etter pbl § 11-9 første ledd nr. 6 fastsette generelle instruks med krav om estetikk, grønstruktur, miljøkvalitet, natur og landskap. I kommentarutgaven til pbl (Thyrèn, C. W., 2010) går det frem at dette kan gjelde miljøkvalitetsnormer for f.eks. luftkvalitet, støygrenser og vannkvalitet, eller generelle forutsetninger som tar hensyn til naturtyper og andre viktige forekomster av naturmangfold. I lovkommentaren fra Kommunal og moderniseringsdepartementet (revidert utgave 2020) står det, at der det er statlige regler og retningslinjer for miljøkvalitet, bør disse legges til grunn.

Slik FNF-F tolker reglene, kan en kommune sette krav til bærekraft gjennom konkrete miljømål forankret i statlige regler og retningslinjer der dette finnes, for eksempel miljøkvalitetsnormer etter naturmangfoldloven § 13.

Naturvernforbundet i Finnmark har engasjert Advokatfirmaet DSA¹. Firmaet fikk som oppgave å finne lov hjemmel for kommunens mulighet til å stille krav til akvakulturrealer. Advokatfirmaet DSA konkluderer med at pbl § 11-9 nr. 6 gir kommunen hjemmel til å vedta planbestemmelser om 0-utslipp fra akvakultur.

Hvorfor bør kommunen stille krav til akvakulturnæringen

Akvakultur, slik det hovedsakelig utføres nå med åpne merder, er direkte truende mot vill fisk i fjorden, det gjelder laks, sjø-røye, torsk m.fl. Kommunen har rett til å kreve anlegg som ikke truer eller påvirker fjorden negativt. På denne måten kan man sikre seg at fremtidige generasjoner også kan nyte av livet i fjorden.

Genetisk innblanding er vurdert som den største trusselen for villaks i Norge². I tillegg kommer konsekvenser som smitte av lakselus³ og andre sykdommer.

¹ <https://naturvernforbundet.no/finnmark/fiskeri-og-oppdrett/det-er-lov-a-stille-krav-til-oppdrettsarealene-article40630-2026.html>

² <https://forskning.no/hav-og-fiske-partner-havforskningsinstituttet/romt-oppdrettslaks-kan-utslette-villaksen/273323>

³

https://www.regjeringen.no/contentassets/b352699b485d471fa50b9efdffb28dce/ekspertgruppe_hovedrappo rten_2017.pdf

Kommunen skal utarbeide en kommuneplan som etterlever formålsparagrafen til plan- og bygningsloven:

Loven skal fremme bærekraftig utvikling til beste for den enkelte, samfunnet og framtidige generasjoner⁴

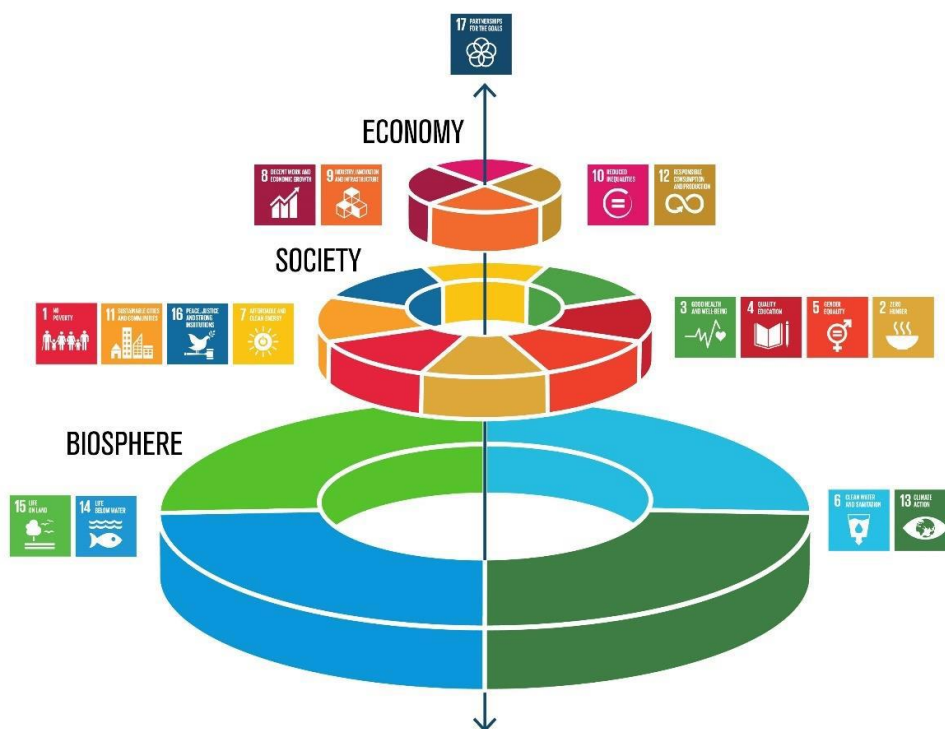
Og samtidig etterleve statlige forventninger ved å tilrettelegge tilstrekkelig areal for vekst i næringen finnes det kun et alternativ. Og det er å sette bestemmelser som sikrer at utvidelser og nyetableringer av akvakultur kun gjøres dersom de ikke bidrar til økt samlet belastning for anadrom fisk, spesielt med hensyn til genetisk innblanding og lakselus.

Bærekraftig utvikling

Kommunal- og moderniseringsdepartementet oppdaterte nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging den 14. mai 2019. Her understrekes det på ny at bærekraft er nøkkelordet.

Regjeringen har bestemt at FNs 17. bærekraftsmål, som Norge har sluttet seg til, skal være det politiske hovedsporet for å få tak i vår tids største utfordringer, også i Norge. Det er derfor viktig at bærekraftmålene blir en del av grunnlaget for samfunns- og arealplanlegging⁵.

Regjeringen forventer fortsatt at kommunen skal sette av tilstrekkelig areal til ønsket vekst i oppdrettsnæringen, men det må være vekst som også ivaretar miljøhensyn.

Figur 1: Bærekraft som en bryllupskake og ikke som en pai3

⁴ https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2008-06-27-71/KAPITTEL_1#KAPITTEL_1

⁵ <https://www.regjeringen.no/contentassets/cc2c53c65af24b8ea560c0156d885703/nasjonale-forventninger-2019-bm.pdf>

Ofte har de ulike aspektene ved bærekraft vært omtalt som likestilte og nesten frittstående. Bærekraft var noe man lette etter der sosiale, økonomiske og miljømessige interesser overlappet. Det som skiller bryllupskaken fra denne tankegangen, er at vi må tenke på utvikling i en verden hvor økonomien er verktøyet som samfunnet nyttiggjør seg av for å kunne utvikles innenfor planetens tålegrense.

Lukkede anlegg

Plan- og bygningsloven § 12-7 nr. 3. sitat fra loven:

...kan det gis grenseverdier for tillatt forurensning og andre krav til miljøkvalitet i planområdet. Dette gjelder også tiltak og krav til ny og pågående virksomhet i planområdet, eller av hensyn til forhold utenfor planområdet. Kommunen må samordne bruk av slike bestemmelser i planen med behandlingen etter sektorlov der planen åpner for et tiltak som også krever tillatelse etter sektorlov⁶.

For bransjen selv skulle man tro at lukkede merder var en lukrativ investering med øyeblikkelig avkastning:

- Man slipper kostbare MOMB og MOMC-tester
- Man slipper kostbare avlusingskurer og brønnbåtleie
- Man slipper bøter fra Mattilsynet grunnet rømming og for høye lusetall
- Man slipper kostbare ufrivillige nedslaktninger pga. lus og sykdom
- Man slipper uproduktive brakkleggingsperioder
- Man får et godt omdømme i samfunnet

Plan- og bygningsloven § 11-9 nr. 6 gir planmyndigheten hjemmel for å fastsette andre typer planbestemmelser om akvakultur enn det som følger av den såkalte «akvakulturbestemmelsen» i plan- og bygningsloven § 11- 11 nr. 7. Det er to selvstendige hjemler som verken står i motstrid eller på annen måte utelukker hverandre, men gir planmyndigheten adgang til å fastsette bestemmelser om ulike forhold ved oppdrettsvirksomheten⁷.

Dersom kommunen vurderer at man ikke har hjemmel til å innføre slike bestemmelser er alternativet å ikke legge til rette for ytterligere akvakulturlokalteter.

Naturmiljø og biologisk mangfold

FNF Finnmark er enig med planprogrammets tolkning av at det «*biologiske mangfoldet er stort og det påhviler alle et ansvar for å ta vare på artsmangfoldet og ikke forurense eller forsøple natur og sjø.*»

Som trussel mot det biologiske mangfoldet nevnes sjødeponi av gruvemasser, kommunalt avløpsvann, fremmede arter og påvirkning av menneskelig aktivitet.

⁶ https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2008-06-27-71/KAPITTEL_2-4-3#KAPITTEL_2-4-3

⁷ <https://naturvernforbundet.no/finnmark/fiskeri-og-oppdrett/det-er-lov-a-stille-krav-til-oppdrettsarealene-article40630-2026.html?fbclid=IwAR2oySRRSDskG9qCQt25Jlom2QoDOyALOaw73WRzn1x3t2olr15hwx10uoM>

FNF Finnmark ønsker å nevne noen konkrete trusler som ikke er eksplisitt nevnt. Vi vet at påvirkning på havbunnen under åpne merder får svært dårlig tilstand. Overskuddsmasse i form av uspist fôr, avføring m.m. faller ned til bunnen og forringer kvaliteten. Villfisk søker seg til merdene og plukker opp uspist fôr. De kan få i seg medisin m.m. Dersom fugl eller andre fiskearter spiser slik fisk vil stoffene akkumuleres. Virkningene av dette er ikke kjent, men det er bedre å være føre var.

Videre ønsker FNF Finnmark å uttrykke bekymring for stadig økt kjøring med vannscooter. Vannscooter har muligheten til å raskt endre fartsretning, i tillegg til høyt støynivå vil de utgjøre en betraktelig forstyrrelse mot sjøfugl, både hekkende og næringssøkende. Konsekvensene kan bli færre gode hekkinger og redusert sjøfuglbestand. Kommunene bør avgrense og stenge særdeles sårbare områder for vannscooterkjøring. Slike områder er elveutløp, fuglefjell og øvrige steder som er viktige for fugl.

Fritidsbruk, folkehelse og friluftsområder

Varangerfjorden er svært godt egnet for friluftslivsaktiviteter og har en stor betydning for innbyggere i regionen. De spesielt sårbare områdene bør kommunene søke å verne mot utbygging både i sjø og langs land. Områder med oter, sjøfugl og vandringsrute for villaks bør prioriteres for fritidsbruk og vernes mot oppdrett m.m.

Kommunene bør også vurdere om de har egnede områder for marint vern. Slike områder vil få stor betydning for kommende generasjoner. I Sør-Varanger finnes det et område som egner seg godt som vernet område. Russland nærmer seg en fredning av land og hav langs Grense Jakobselv. Vernet vil gå langs grensen mot Norge et godt stykke ut i havet. Sør-Varanger kommune burde se på muligheten for å verne et nær tilsvarende område i norsk sektor mot fremtidig utbygging og næring. Et slikt vern i planarbeidet gir fugl, dyr, natur og marint liv et trygt sted for vekst og utvikling.

Deponering av overskuddsmasser i sjø

FNF Finnmark er ikke positiv til deponering av overskuddsmasser eller andre masser fra gruvedrift etc. i sjø. Dette bør kommunene unngå i videre arbeid.

Deponering av snø i sjø

Ved deponering av snø i sjø vil det også medfølge søppel i form av plast, sigarettneip, snusposer m.m. Kommunene må finne løsninger på snødeponi som ikke påvirker sjøarealene negativt.

Kommunen som avfallsmyndighet

Kommunene gjør og må gjøre en jobb for å sikre at marint avfall kan fjernes. Legge til rette for at brukt utstyr kan legges av ved kai og håndteres forsvarlig. Havneområder bør ryddes og kilder til forurensning bør sikres.

Med dette ønsker FNF Finnmark kommunene en god prosess som tar vare på våre felles verdier i kystsonen.

Vennlig hilsen

Forum for natur og friluftsliv Finnmark

Per Erik Motrøen

Per Erik Motrøen
Koordinator
FNF Finnmark

